

ФЕНОМЕН СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ВІДНОСИНИ МІЖ ДЕРЖАВАМИ

Спорт сьогодні займає важливе місце в житті кожної людини і суспільства в цілому. Здоровий спосіб життя та зайняття спортом стали модною тенденцією сучасного світу, тому, що в наші дні люди особливо дбають про своє здоров'я, а спорт має позитивний вплив на стан фізичного та психологічного здоров'я людини.

Спорт став важливою галуззю економіки багатьох країн, в тому числі й України. До нього залучено значні фінансові кошти і велику кількість робочої сили. У теперішній час ступінь розвитку спортивно-оздоровчої сфери є одним із факторів, що впливає на темпи розвитку суспільства, рівень і якість життя населення, ділову активність. Сучасні дослідження показують, що у людей, які систематично займаються фізичною культурою і спортом, продуктивність праці вища порівняно з тими, хто спортом не займається [1; с. 8].

Феномен спорту виявляється у тому, що він став явищем глобального характеру, об'єднуючи людей різних національностей, релігій, культур. Водночас спорт створює певний імідж країни, сприяючи таким чином реалізації її інтересів на міжнародній арені. Тобто за допомогою спорту будь-яка країна має змогу заявити про себе.

Дипломатія і спорт – це полярні поняття. Адже дипломатія являє собою мистецтво мирного вирішення спорів. Спорт же, на противагу, передбачає конкуренцію, суперництво і в якійсь мірі агресію. Тому, це категорії антонімічного значення, але у поєднанні вони утворюють новий концепт.

Використання інструментів спортивної дипломатії може якщо не цілковито розв'язати проблему, то принаймні створити більш сприятливі умови для подальшого діалогу вже на найвищому рівні – в політичній площині. Нині, в умовах глобалізації, загострення міжнародних відносин, зростання загрози політичних конфліктів і криз помітно зростає роль не політизованих міжнародних організацій і громадських структур, здатних зробити певний внесок у вирішення світових проблем. Йдеться,

перш за все, про підвищення ролі спорту, спортивної дипломатії в зміцненні миру, взаєморозуміння, розрядці міжнародного навантаження та встановленні міждержавних контактів [2; с. 154].

Щодо правового закріплення цієї проблематики, то на даний час термін «спортивна дипломатія» не знайшов свого втілення ні в національному законодавстві, ні в міжнародному праві. Загальні норми про правові, організаційні, соціальні та економічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту містяться в Законі України «Про фізичну культуру і спорт». Міжнародне право також приділило спорту увагу, зокрема в Міжнародній конвенції про боротьбу з допінгом у спорті, Міжнародній конвенції проти апартеїду в спорті, а також у двосторонніх договорах.

В доктрині живиться поняття «спортивна дипломатія», під яким слід розуміти ряд формальних і неформальних дій держави, її дипломатичних представництв, спортивних представників, спортсменів і тренерів для досягнення цілей зовнішньої політики через спорт і спортивні змагання. Отже, це особливий вид діяльності в якому спорт виступає способом досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей.

Одним із яскравих прикладів спортивної дипломатії стало відвідання Ліги Чемпіонів 2018 р. тодішнім президентом України П.О. Порошенком із королем Іспанії Хуаном Карлосом I, президентом Естонії К.І. Кальюлайд і прем'єр-міністром Болгарії Б. Борисовим. На таких заходах часто обговорюються питання, які мають важливе значення для формування зовнішньої політики. Така форма спортивної дипломатії була завжди популярна на міжнародній арені та вирішувала конфлікти, які тривали роками.

Таке співробітництво закладає підвалини накопичення досвіду українських дипломатичних відомств, державних і недержавних інституцій у реалізації принципів спортивної дипломатії. Це є форма неофіційної взаємодії певних груп спортивного товариства між собою та із офіційними органами влади. Тому це питання потребує нормативного закріплення з боку міжнародного права.

Спортивна дипломатія також часто призводить до визнання *ad hoc*. Так, наприклад, футбольний матч між Україною і Косово в межах відбіркового турніру чемпіонату світу з футболу, що

проходив 6 жовтня 2017 року, фактично є визнанням Україною Косова *ad hoc*. Такий висновок робиться на підставі того, що відбувались безпосередні переговори між національними футбольними федераціями двох держав, які були уповноважені Урядом України та Косово. Після цього Україна змінила свою позицію щодо Косово та фактично почала рухатись в бік визнання цієї держави. Зокрема, у вересні 2020 року Україна почала визнавати паспорти видані в Косово [6].

Спортивна дипломатія не замінить класичну дипломатію, вона стане поштовхом у розквіті дипломатичних відносин та міжнародного права. Вона є продуктивним елементом розвитку дипломатії, хоча може й випереджати її, створювати нові обставини для обговорення чи вирішення проблем.

Отже, на сьогоднішній день відсутня нормативна база, яка регулює цю сферу. Тому закріплення спортивної дипломатії у міжнародному праві є актуальним питанням на сьогодні. Основним аргументом є те, що спортивна дипломатія діє в інтересах миру, встановлення взаєморозуміння та довіри, вона об'єднує держави на тлі суперечностей, які існують між урядами відповідних країн, спортивні зустрічі, переважно, вносять політику розрядки між ними. Частота використання спортивної дипломатії в сучасних міжнародних відносинах зросла, що піднімає її на новий рівень розвитку.

Джерела:

1. Стахів І. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг: монографія. Редакція «УП». 2017. 200 с.
2. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України. Ю. В. Філіппова. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. 158 с. Режим доступу: http://politicus.od.ua/3_2020/25.pdf.
3. Законі України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №14. Ст. 80.
4. Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті від 03.08.2006р. Документ 952_007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_007#Text.
5. Міжнародна конвенція проти апартеїду в спорті від 08.05.1987 р. Документ 995_122. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_122#Text.
6. Україна почала визнавати паспорти, видані частково визнаним

Косовом. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/09/24/7114648>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Бєлогубова О. О.